

KS. WALERIAN SŁOMKA

CELIBAT A DOSKONAŁOŚĆ ŻYCIA KAPŁAŃSKIEGO

I. WSTĘP

Idea *aggiornamento* w Kościele Chrystusowym i stosunku Kościoła do świata, sformułowana przez pap. Jana XXIII i rozwijana przez jego następcę pap. Pawła VI, nie mogła wyłączyć kapłańskiej drogi życia, a w niej i celibatu kapłańskiego. W wyniku ponownego poddania przemyśleniu zjawiska celibatu kapłańskiego rodziły się bardzo zróżnicowane opinie odnośnie do jego możliwości, potrzeby i znaczenia¹ Już Sobór Watykański II w swych dokumentach: *Presbyterorum ordinis* (Dekret o posłudze i życiu kapłanów), *Optatam totius* (Dekret o formacji kapłańskiej), *Perfectae caritatis* (Dekret o przystosowanej odnowie życia zakonnego), *Lumen gentium* (Konstytucja dogmatyczna o Kościele), a nawet w *Apostolicam actuositatem* (Dekret o apostolstwie świeckim) ustosunkowywał się do pytań związanych z celibatem kapłańskim.

Wypowiedzi soborowe nie tyle stanowiły zakończenie dyskusji nad celibatem, ile jej zdynamizowanie i zaostrenie, dzieląc jej dyskutantów na bardzo zróżnicowane, nawet wykluczające się obozy².

W obliczu tak rozbudzonych pytań pap. Paweł VI ogłosił 24 VI 1967 r. encyklikę *Sacerdotalis coelibatus*, w której autorytatywnie podtrzymano związek celibatu z kapłaństwem w Kościele rzymskokatolickim oraz dano swoiste *summarius* nauki kościelnej na ten temat.

Uzupełnieniem i wyjaśnieniem zagadnień związanych z wychowaniem do celibatu kapłańskiego, zawartych w dokumentach Soboru Watykańskiego II, a w szczególności encykliki *Sacerdotalis coelibatus* i dokumentu synodu biskupów z 1971 r. *De Sacerdotio ministeriali*, jest instrukcja Kongregacji do

Por. M. Burbeła. *Teologiczno-ascetyczne i psychologiczne motywacje celibatu kapłańskiego w świetle encykliki „Sacerdotalis coelibatus”* Lublin 1978 s. 8-34 (mps Bibl. KUL); Z. Sujkowski. *Postawa służebna prezbiterów w świetle polskiej myśli teologicznej (1945-1977)*. Lublin 1978 s. 253-269 (mps Bibl. KUL).

² Bibliografię tej dyskusji odnotowali autorzy wspomnianych wyżej prac dyplomowych.

Spraw Wychowania Katolickiego z 11 IV 1974 r. *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*.

Opracowania wyżej wspomnianych dokumentów podejmują problematykę celibatu kapłańskiego w wielu aspektach, wśród których na czoło wysuwa się problem jego motywacji i uzasadnienia. Przedmiotem naszego zainteresowania czynimy tutaj tylko zagadnienie związku, jaki daje się zauważyć pomiędzy celibatem kapłańskim a doskonałością życia kapłańskiego. Innymi słowy, chodzi nam o ustosunkowanie się do pytania, jak wzajemnie oddziałują na siebie doskonałość i świętość kapłana oraz celibat kapłański?

II. ŻYCIE DUCHOWE KAPŁANA JAKO WARUNEK ŻYCIA W CELIBACIE

Wspomniane we wstępie dokumenty nauki kościelnej wyrażają żywą świadomość, że celibat jest zarówno darem Bożym, jak zadaniem i jako taki może być przyjęty i kultywowany tylko przez człowieka o odpowiednim poziomie życia duchowego³. Brak odpowiednich warunków rozwojowych na poziomie życia ludzkiego zadecydowałaby o bezowocności tego daru.

Wymieniony już wyżej dokument synodu biskupów z 1971 r. wyraźnie orzeka, że celibat jako Boży dar nie będzie mógł być zachowany, jeśli człowiek nie zostanie do niego odpowiednio przygotowany⁴. Przygotowanie to stanowi wielkie zadanie tych wszystkich, którzy spełniają rolę wychowawców w rodzinie, w parafii i w seminarium duchownym⁵.

Proces przygotowania i wychowania do życia w celibacie musi uwzględniać zarówno ludzkie dane kandydata, konieczny świat łaski (bez której życie w celibacie dla królestwa Bożego jest niemożliwe), jak również wierne przestrzeganie reguł życia ascetycznego sprawdzonych w doświadczeniu Kościoła i gwarantujących sukces także w warunkach życia współczesnego⁶.

Instrukcja Kongregacji do Spraw Wychowania Katolickiego przez samą koncepcję części II podkreśla znaczenie ludzkich danych dla twórczego przeżycia celibatu kapłańskiego⁷. Wypunktowując bowiem we wspomnianej części – poświęconej wychowaniu w seminarium – wychowanie do dojrzałości ludzkiej, chrześcijańskiej i kapłańskiej, umiejscawia zjawisko celibatu w całokształcie życia osobowego na poziomie dojrzałości ludzkiej, chrześcijańskiej i kapłańskiej. Celibat, jeśli ma być twórczo przeżyty, jeśli ma zaowocować dla Królestwa niebieskiego zgodnie ze swym znaczeniem, musi być

³ Por. DFK 10; DK 16; DZ 12; *De Sacerdotio ministeriali*. AAS 63: 1971 s. 917; *Orientamenti educativi per la formazione al celibato sacerdotale*. Roma 1974 s. 7.

⁴ *De Sacerdotio ministeriali* s. 917.

⁵ Por. *Orientamenti educativi* s. 8.

⁶ Por. DK 16; *Orientamenti educativi* s. 8.

⁷ Por. *Orientamenti educativi* s. 19-31.

wszczepiony w życie osobowe, które dzięki procesowi wychowania i samowychowania dochodzi do dojrzałości w człowieczeństwie, której istotnym przejawem jest zdolność do samokontroli, samostanowienia i samodarowania się.

Na poziomie życia chrześcijańskiego ta zdolność charakteryzowana jest nadnaturalnym wymiarem rozwoju, który ma się przejawiać w naszej tożsamości z Jezusem Chrystusem i wynikającej stąd postawie duchowej. W dziedzinie życia seksualnego będzie to zdolność do samokontroli, samostanowienia i samodarowania się odpowiednia do chrześcijańskiego powołania i zdolność jego urzeczywistniania mocą nie tylko ludzką, ale gwarantowaną przez dar Ducha Świętego.

Do ogromnej doniosłości zadań warunkujących twórcze przeżycie celibatu kapłańskiego dokumenty kościelne zaliczają te wymogi, które można by określić normami życia ascetycznego i to życia ascetycznego w szczególnym wydaniu, właściwym kapłańskiej drodze życia. Zwraca na to usilnie uwagę pap. Paweł VI w encyklice *Sacerdotalis coelibatus*, kiedy stwierdza, że kandydaci do życia w kapłańskim celibacie winni zostać przekonani o tym, iż nie będą w stanie sprostać swej trudnej drodze życia bez szczególnej ascezy, wyższej od ascezy wymaganej od wszystkich innych wiernych, a właściwej dla tych, którzy zmierzają do kapłaństwa⁸. Samokontrola w zakresie namiętności zmysłowych stanowi wymóg duchowego życia w Chrystusie dla wszystkich (1 Kor 2, 13-16). Jest ona udziałem w tajemnicy paschalnej Jezusa Chrystusa, przywracaniem człowiekowi utraconej przez grzech równowagi, lecz dla tych, którzy zmierzają do życia w celibacie ze względu na królestwo niebieskie, ta samokontrola musi odpowiadać wyjątkowemu charakterowi drogi życia kapłańskiego, poświęconego w sposób szczególny Chrystusowi i jego Kościołowi⁹. Wspomniane samopanowanie nie tylko gwarantuje dojście do dojrzałości duchowej, która stanowi warunek życia w celibacie, lecz także gwarantuje jej zachowanie i chroni ją przed regresją.

W myśl instrukcji Kongregacji do Spraw Wychowania Katolickiego samopanowanie doskonalące ukazuje celibat jako całożyciową ofiarę dla Chrystusa i pozwala zrozumieć, że to poświęcenie przez wstrzemięźliwość nie wyczerpuje się w geście kapłańskich święceń, lecz winno być ponawiane w ustawicznym czuwaniu w obliczu sympatii, zmysłowych miłości i namiętności¹⁰. Instrukcja wyraża przeświadczenie, że celibat wymaga radosnego wyrzeczenia się siebie na codzien; inaczej nie da się przetrwać trudności, które rodzą się z upływem czasu, z pewnej monotonii życia czy oporów natury¹¹ „Znakiem dobrze przeżywanego celibatu – zdaniem tej instrukcji –

⁸ AAS 59:1967 s. 684.

⁹ Tamże s. 666.

¹⁰ *Orientamenti educativi* s. 31.

¹¹ Tamże.

jest zdolność tworzenia i utrzymywania prawdziwych relacji międzyosobowych; jest obecność przyjaciół w ich nieobecności, rezygnacja z narzucania się im i zdolność życia bez zbyteń ich posiadania. W tym sensie celibat jest też zaakceptowaniem samotności¹².

„Wszystko to zakłada wychowanie serca i uczuć; otwarcia na innych – jednym słowem – postępu i kontrolowanego rozwoju własnego życia seksualnego i uczuciowego¹³.”

Biorąc pod uwagę te wymogi, stawiane jako warunek twórczego przeżycia kapłańskiego celibatu, i ścisły związek, jaki istnieje między światem religijnym i czystością a szczególnie pojętym znaczeniem celibatu (specyficznym i chrześcijańskim), stwierdza się wręcz, że „najdoskonalszym fundamentem zachowania świętego dziewictwa” jest autentyczne życie duchowe¹⁴.

Życie duchowe kapłana – jakkolwiek w swej istocie jest tym samym, co życie duchowe każdego chrześcijanina – to jednak specyfika kapłańskiego powołania domaga się też od kapłana specyficznej duchowości chrześcijańskiej. Kapłańska świętość, a więc i duchowość kapłańska, znajduje tę specyfikę w swoistej tożsamości kapłana z Jezusem Chrystusem – najwyższym kapłanem i żertwą nieskalaną. Fakt ten stanowi wymóg życia ascetycznego, które pozwoliłoby przerastać wszystko, co zdolne jest utrudnić spełnienie kapłańskiego posłannictwa; a jeszcze bardziej takiego modelu ascezy, który pozwoliłby naśladować Chrystusa w Jego krzyżowej drodze, byłby równoznaczny z tożsamością kapłana z Jezusem Chrystusem w Jego umartwieniu i w okazywaniu doskonałości Jego życia, by można było stwierdzić, że kapłani żyją według Tego, którego głoszą¹⁵

Postulat kultywowania życia duchowego na miarę kapłańskiego posłannictwa domaga się więc nie tylko ascezy w sensie negatywnym, to znaczy zwalczania wad i niebezpieczeństw grożących doskonałości i świętości kapłańskiego życia, lecz także, a nawet w bardziej twórczym sensie, domaga się kształtowania odpowiednich sprawności (cnót) naturalnych i nadnaturalnych¹⁶.

Wszystkie one znajdują swą więź i doskonałość w miłości. W niej też ostatecznie winna znaleźć swój sens wszelka asceza chrześcijańska. Jeśli osiągnięcie świętości chrześcijańskiej domaga się ascezy polegającej na wyrzeczeniu i równocześnie na wyzwoleniu, to – zgodnie z nauką *Konstytucji dogmatycznej o Kościele* – wspomniane wyrzeczenie trzeba widzieć jako spełnianie posłannictwa królewskiego, jako swoistego rodzaju wyzwolenia i wolności, które stwarzają pole dla życia według doskonałości miłości

¹² Tamże s. 42; por. *Sacerdotalis coelibatus* s. 680.

¹³ *Orientamenti educativi* s. 44.

¹⁴ Tamże s. 45.

¹⁵ Por. *Sacerdotalis coelibatus* s. 684, 688; DK 13. 14. 16; *Orientamenti educativi* s. 46-47

¹⁶ Por. DFK 11; *Orientamenti educativi* s. 41.

chrześcijańskiej. „Miłość i wyrzeczenie są komplementarne; wyrzeczenie wyzwala człowieka stwarzając przestrzeń dla miłości, a miłość prowadzi do wyrzeczenia”¹⁷

Mając na względzie konieczność kultywowania życia duchowego dla twórczego przeżywania celibatu, wychowawcy seminarium winni zapoznać swych wychowanków z naturą pokus, ich źródłami i przyczynami, ich różnymi formami i środkami zaradczymi oraz strategią duchowej walki przeciwko nim¹⁸

Jednym z istotnych momentów formacji życia w celibacie stanowi właściwe rozwiązanie relacji do kobiet i właściwe przeżycie przyjaźni. Ta ostatnia nie powinna przybierać charakteru tzw. przyjaźni partykularnej, gdyż ze swej natury jest ona nie do pogodzenia z kapłańskim powołaniem, stanowiąc przeszkodę dla wolności serca i powszechności miłości. Kapłan winien bowiem być dla wszystkich i wszystkich obdarowywać swą miłością¹⁹

Wychowanie do celibatu i twórcze jego przeżywanie warunkowane jest nie tylko respektowaniem omawianych wyżej wymogów życia duchowego. Instrukcja *Orientamenti educativi* zwraca ponadto uwagę na te czynniki, które można by określić nazwą środowiska wychowawczego kandydatów do kapłaństwa czy już kapłanów. W procesie wychowania do celibatu wyjątkową rolę odgrywa środowisko, którym jest seminarium duchowne. Winno ono stanowić takie środowisko, które pozwoli przeżywać seminarzystom radość ze swego powołania i doświadczać, że celibat przeżywany ze względu na królestwo Boże jest łaską o wyjątkowym znaczeniu dla radosnego zwiastowania Chrystusa zmartwychwstałego. Seminarium powinno pozwolić przeżyć smak miłości kościelnej i apostoelskiej, która jest jednocześnie miłością Chrystusa, wspólnotą przyjaźni z przełożonymi i kolegami, duchem ewangelicznym i wolą współpracy. Twórczy charakter młodzieńczej wspólnoty seminarium w istotny sposób zależy od międzyosobowych relacji, które powinny być nacechowane rodzinnym zaufaniem i braterską przyjaźnią. Zaufania tego nie osiąga się jednak mocą władzy, lecz zasługi, a braterską przyjaźń można przez pewne czynniki rozwijać, a przez inne zniszczyć. „Seminarium winno być szkołą przyjaźni; winno ożywiać braterstwo również na poziomie ludzkim; winno mieć do niego zaufanie a nie tamować go niesłusznymi insynuacjami i złym gustem. Prawdziwe wychowanie do celibatu winno być głęboko zakorzenione w braterstwie”²⁰.

„Życie wspólnoty braterskiej, pełne harmonii, pracowite i bogate w ciepło ludzkie i nadnaturalne rozlewa wśród swych członków poczucie odprężenia,

¹⁷ *Orientamenti educativi* s. 46; por. KK 36; *Sacerdotalis coelibatus* s. 688, 691, 692.

¹⁸ Por. *Orientamenti educativi* s. 49.

¹⁹ Tamże s. 49-52.

²⁰ Tamże s. 59; por. DZ 12; R. Balducelli. *The decision for celibacy*. ThS 36:1975 nr 2 s. 230-232.

równowagi i zadowolenia, oraz czyni zbytecznym poszukiwanie kompensacji uczuciowych na zewnątrz, utrudniając tym samym rodzenie się żalów z powodu wyboru celibatu''²¹.

III. CELIBAT JAKO CZYNNIK ROZWOJU I WYRAZ DOSKONAŁOŚCI ŻYCIA KAPŁAŃSKIEGO

Twórcze przeżywanie celibatu kapłańskiego nie tylko zakłada jako swą podstawę odpowiedni poziom życia duchowego kapłana, lecz ze swej natury także stymuluje rozwój tego życia i staje się jego wyrazem i manifestacją. Już samo widzenie celibatu jako daru Ducha Świętego powala zrozumieć, że jest on łaską wyzwalającą²². Czystość chrześcijańska, będąc darem Bożym i przynależąc w ten sposób do porządku nadnaturalnego, jest ze swej istoty uświęcająca, szczególnie gdy zostanie włączona w dynamizm życia teologicznego²³.

Istotę twórczego wpływu celibatu na doskonałość i świętość życia kapłańskiego zawiera fakt uznania celibatu za stan miłości, przeżywanego ze względu na królestwo niebieskie²⁴. Miłość, do której sprowadza się istota doskonałości i świętości kapłańskiej ma charakter pastoralny. „Kapłaństwo domaga się tej szczególnej formy miłości, która jest miłością pasterską, dzięki której kapłan zmierza do oddania całego swego życia dla zbawienia innych [...] Cnoty ewangeliczne są dokładnie w służbie tej miłości pasterskiej’’²⁵.

„Celibat posiada oczywistą wartość pozytywną jako całkowita dyspozycyjność dla spełnienia kapłańskiego posłannictwa i jako środek poświęcenia się Bogu sercem niepodzielonym; posiada wartość znaku i świadectwa jakby paradoksalnej miłości ze względu na królestwo niebieskie’’²⁶.

Jakkolwiek celibat nie jest w absolutny sposób konieczny ani dla istnienia, ani dla spełnienia kapłańskiego posłannictwa, to jednak on w szczególny sposób ujawnia naturę kapłaństwa i sprzyja urzeczywistnieniu kapłańskiego posłannictwa. Dzieje się tak dzięki temu, że celibat urzeczywistnia w sposób wyjątkowy poświęcenie się Bogu, upodobnienie do Chrystusa i oddanie się Kościołowi. Te zaś cechy postawy charakteryzują kapłaństwo Chrystusowe. Można nawet powiedzieć, że celibat twórczo przeżywany wyraża sobą ten ideał, który kapłaństwo ze swej istoty zamierza realizować²⁷

Doskonałość poświęcenia się Bogu przez celibat ma także swą podstawę

²¹ *Orientamenti educativi* s. 59.

²² Tamże s. 7, 18.

²³ Tamże s. 27.

²⁴ Tamże s. 29.

²⁵ Tamże s. 12.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże s. 14.

w miłości do Niego. Szczegółność tej miłości polega na skierowaniu jej przez celibat wyłącznie do Boga i w jakiejś mierze antycypuje w ten sposób doskonałość stanu życia eschatologicznego, do której zmierza całe kapłańskie posłannictwo.

To szczególne poświęcenie Bogu nierozzerwalnie łączy się z obecnością tajemnicy życia Chrystusowego w życiu kapłańskim. Celibat przeżywany ze względu na królestwo niebieskie jest nie tylko antycypacją przyszłych rzeczy uobecnianych już tu w wierze i miłości, lecz także jest upodobnieniem się do Chrystusa w doskonałości Jego życia. Oddanie się Bogu przez Jezusa Chrystusa w tak wyjątkowym poświęceniu stanowi niewątpliwie znak eschatologicznej nadziei, profetyczny znak rzeczy przyszłych, kiedy wszyscy zjednoczeni w Chrystusie przez Ducha Świętego będą żyć tylko dla chwały Ojca.

Nie można mówić, że tylko celibat ujawnia w chrześcijaństwie sens eschatologiczny, jak również że tylko celibat wnosi ten sens w kapłaństwo. Wszystkie bowiem stany życia chrześcijańskiego (męczennicy i zakony, kapłaństwo i życie małżeńskie) mają to zadanie i tę zdolność. Trzeba jednak przyznać, że celibat kapłański bardzo harmonizuje z eschatologicznym sensem kapłaństwa, pod pewnym względem ten sens wzmacnia i pozwala na lepszą tożsamość z doskonałością miłości Chrystusa zmartwychwstałego²⁸.

Doskonałość i świętość życia kapłana spełnia się i wyraża w jego oddaniu się Kościołowi Chrystusowemu, w jego miłości do wszystkich, którzy przez jego kapłańskie posłannictwo winni urzeczywistnić swe chrześcijańskie powołanie. Celibat kapłański w szczególny sposób uzdalnia kapłana do całkowitego poświęcenia się na rzecz budowania Kościoła Chrystusowego i czyni go dyspozycyjnym w pełnej służbie względem ludzi i Boga²⁹. Zauważał to już św. Paweł apostoł w *1 liście do Koryntian*: „Człowiek bezzenny troszczy się o sprawy Pana, o to, jak by się przypodobać Panu. Ten zaś, kto wstąpił w związek małżeński, zabiega o sprawy świata, o to jak by się przypodobać żonie. I doznaje rozterki. Podobnie i kobieta niezamężna i dziewica troszczy się o sprawy Pana, o to by była święta i ciałem i duchem. Ta zaś, która wyszła za mąż, zabiega o sprawy świata, o to, jak by się przypodobać mężowi” (7, 32-35).

Celibat kapłański przeżywany ze względu na królestwo niebieskie stanowi więc, według omawianych dokumentów kościelnych, rzeczywisty czynnik rozwoju i wyraz doskonałości życia kapłańskiego zarówno w wymiarze eschatologicznym, jak chrystycznym i kościelnym³⁰.

Omawiane dokumenty wyrażają świadomość zarzutów, jakie stawia się

²⁸ Por. DK 10; DFK 16; *Sacerdotalis coelibatus* s. 663, 670; *Orientamenti educativi* s. 14.

²⁹ Por. *Orientamenti educativi* s. 15.

³⁰ Por. DK 16; *Sacerdotalis coelibatus* s. 663–671; *De Sacerdotio ministeriali* s. 916; *Orientamenti educativi* s. 16-17; S. Olejnik. *Dlaczego Kościół podtrzymuje prawo celibatu kapłańskiego*. HD 2:1973 s. 137.

pod adresem celibatu, a szczególnie zarzutu kaleczenia przez celibat ludzkiej i chrześcijańskiej osobowości. Jednakże prezentowane odpowiedzi wskazują na przykłady świętych i orzekają, że twórczo przeżywany celibat – przez który człowiek całkowicie poświęca się Bogu i ludziom – nie tylko nie jest hamulcem dla ludzkiego rozwoju, lecz – wręcz przeciwnie – leży u podstaw zarówno postępu ludzkiego, jak i chrześcijańskiego, a będąc stanem miłości Boga i ludzi jednocześnie decyduje o doskonałości i świętości życia celibatariusza. Dokumenty te żywią świadomość wielu wielkich wartości związanych z ojcostwem naturalnym jak: altruizm, odpowiedzialność, zdolność miłowania i poświęcania się, doświadczanie codziennych trudów życia, troska o przyszłość itp. Stwierdzają równocześnie, że wartości te jeszcze bardziej winny charakteryzować ojcostwo duchowe³¹. Celibat jest wprawdzie wyrzeczeniem się funkcji rozrodczej, miłości małżeńskiej i ojcostwa ludzkiego, lecz wyrzeczenie to nie jest zdławieniem wymienionych dziedzin życia ludzkiego, ale ich sublimacją; jest ich wyrzeczeniem się dla miłości królestwa niebieskiego³². „Celibat jest powołaniem do swoistej formy miłości i winien być przeżywany w klimacie przyjaźni, która w pierwszym rzędzie winna być przyjaźnią z Bogiem w Chrystusie”³³.

Cnota czystości, która powinna charakteryzować życie w kapłańskim celibacie i być wintegrowana w strukturę duchowej osobowości kapłana, stanowi kulminacyjny wyraz zdrowego życia w wierze, zrównoważonego i zbudowanego na żarliwej miłości³⁴. Jeśli, jak zostało to stwierdzone wyżej, asceza wyrzeczenia jest jeszcze bardziej ascezą wyzwolenia, ascezą królewskiego samowładania i przygotowaniem pola pod panowanie miłości, to miłość i czystość wzajemnie się karmią i stymulują; czystość jest żertwą miłości, a miłość życiem i chwałą czystości.

Wydaje się, że twórczy charakter roli celibatu w urzeczywistnianiu doskonałości i świętości życia kapłańskiego można by najbardziej rozumieć i przeżyć w związku jaki istnieje między chrześcijańską wiarą, nadzieją i miłością, a celibatem przeżywanym dla królestwa niebieskiego.

Bez wiary chrześcijańskiej, dzięki której odkrywamy świat królestwa niebieskiego, celibat kapłański nie miałby żadnej zasadności i usprawiedliwienia. Należy jednakże stwierdzić, że dzięki celibatowi – czystości wiara ta dochodzi do takiej doskonałości, iż może doświadczać błogosławieństwa

³¹ Por. DK 16; *Sacerdotalis coelibatus* s. 679, 686-688; *De Sacerdotio ministeriali* s. 915; *Orientamenti educativi* s. 30-31; J. Salij. *Esej o celibacie*. AK 62:1970 z. 2 s. 275; D. Hildebrand. *Zölibat und Glaubenskrise*. Regensburg 1970 s. 80.

³² Por. *Orientamenti educativi* s. 42; A. van Kaam. *Sex and Existence*, „Quarterly review of Religion and mental health” 2:1964 nr 3 s. 7-11.

³³ Por. *Sacerdotalis coelibatus* s. 664-670.

³⁴ Por. *Orientamenti educativi* s. 58.

Chrystusowego: „Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą” (Mt 5, 8).

Celibat kapłański cały jest zanurzony w przeżycie chrześcijańskiej nadziei. Słowa Jezusa Chrystusa: „I każdy, kto dla mego imienia opuści dom, braci lub siostry, ojca lub matkę, dzieci lub pole, stokroć tyle otrzyma i życie wieczne odziedziczy” (Mt 19, 29), z całą swą duchową wymową mogą być stosowane do tych, którzy przeżywają oddanie się Bogu i ludziom niepodzielnym sercem przez życie w celibacie.

Miłość do Boga w Jezusie Chrystusie, miłość pasterska do Kościoła – wspólnoty ludu Bożego – jest na pewno u źródeł zapotrzebowania składanego na celibat kapłański i stanowi jego istotne oblicze, wyraz i chwałę. Celibat ostatecznie uzasadnia się tą miłością i w niej znajduje swój najdoskonalszy wyraz³⁵.

Taka więc świadomość winna ożywiać proces wychowania do celibatu. Celibat – czystość doskonała nie mogą być przeżywane jako pogarda dla darów życia, lecz jako odpowiedź miłości człowieka na miłość Bożą w Chrystusie, jako przeżycie wyższej miłości dla nowego życia rodzącego się w tajemnicy paschalnej³⁶.

IV. ZAKOŃCZENIE

Pytanie, które zakreślało przedmiot i granice naszych zainteresowań, zdecydowanie odcinało obecne studium od wielkiej dyskusji nad wieloma problemami związanymi z kapłańskim celibatem. Koncentrując naszą uwagę nad związkiem, jaki istnieje między twórczo przeżywanym celibatem kapłańskim a doskonałością i świętością życia kapłańskiego, której ideę raczej tu zakładano, pytanie wspomniane pozwoliło bardziej wyczerpująco odczytać dane dokumentów kościelnych na temat tego związku i zrozumieć twórczy charakter wzajemnego oddziaływania na siebie twórczego przeżywania celibatu i urzeczywistniania doskonałości i świętości życia kapłańskiego.

W wyniku tego można stwierdzić, że odpowiedni poziom rozwoju ludzkiego, chrześcijańskiego i kapłańskiego życia duchowego winien być stawiany jako warunek zrozumienia, podjęcia i twórczego przeżycia celibatu dla królestwa niebieskiego. Ponieważ ani dojrzałości ludzkiej, ani chrześcijańskiej, ani kapłańskiej nie osiąga się bez życia według odpowiednich norm ascetycznych, dlatego asceza winna być uznana za warunek i gwarancję tak przeżywanego celibatu. Przy tym specyfika drogi życia celibatariusza domaga się życia według specyficznych norm ascetycznych i stosowania specyficznych środków duchowego rozwoju.

³⁵ Tamże s. 5; W. Półtawska. *Wychowanie do celibatu*. HD 3-4:1967 s. 158-159.

³⁶ Por. *Sacerdotalis coelibatus* s. 661, 666; *Orientamenti educativi* s. 67.

Te stwierdzenia dokumentów kościelnych nie wnoszą czegoś nowego w zasadnicze dane dotychczasowej doktryny kościelnej na temat celibatu, ale trzeba przyznać, że aktualizują ją i zwracają uwagę na te czynniki, które dziś trzeba uwzględnić, gdy chce się wychować przyszłego kapłana do życia w celibacie. Wydaje się, że na szczególną uwagę zasługuje wyakcentowanie rangi środowiska wychowawczego, jakim jest szczególnie seminarium duchowne, i rangi klimatu życia wspólnoty seminaryjnej, a następnie i klimatu życia duchownych poszczególnych kościołów lokalnych, czy nawet Kościoła powszechnego.

Jakkolwiek życie duchowe kapłana zostało uznane za warunek twórczego przeżycia celibatu kapłańskiego, to jednak wydaje się, że ta ranga zależności nie została dostatecznie podkreślona. Tymczasem tu jedynie można znaleźć zrozumienie samej idei celibatu kapłańskiego i potrzeby jego zachowania dla spraw królestwa Bożego. Wydaje się, iż podobnie jak św. Paweł mógł powiedzieć, że „człowiek zmysłowy bowiem nie pojmuje tego, co jest z Bożego Ducha. Głupstwem mu się to wydaje i nie może tego poznać, bo tylko duchem można to rozsądzić” (1 Kor 2, 14), tak i odnośnie do celibatu trzeba powiedzieć, że jest on nie do pojęcia, nie do zrozumienia, nie do przyjęcia i nie do przeżycia bez osiągnięcia odpowiedniego poziomu rozwoju duchowego życia i ustawicznego kultywowania go. Dla procesu wychowania do celibatu i życia w celibacie oznacza to konieczność pierwszoplanowego wysiłku w dziedzinie rozwoju doskonałości i świętości życia kapłańskiego, a dopiero w ślad za tym – wysiłku zmierzającego do przyjęcia i przeżycia celibatu. Byłoby ideałem wychowywania do celibatu, by proces wychowawczy doprowadził wychowanika do takiego rozwoju duchowego, w którym celibat kapłański ujawniłby się jako wartość wielkiej rangi dla urzeczywistniania się kapłana w jego doskonałości i świętości oraz w spełnianym posłannictwie, jako wartość, z której nie można by rezygnować i której nie można by się wyzbyć bez szkody dla tej doskonałości i posłannictwa.

Stwierdzenia powyższe dowodzą, iż omawiane dokumenty kościelne zwracają uwagę na celibat kapłański jako czynnik rozwoju, wyrażania doskonałości i świętości życia kapłańskiego. Ponadto stwierdzają one, że dzięki celibatowi miłość do Boga, Chrystusa i Kościoła ma większe możliwości osiągnięcia swej doskonałości, jak również chrześcijańska wiara i nadzieja znajdują w celibacie swe nowe możliwości. Wydaje się jednak, że i ten aspekt zagadnień nie został wystarczająco bogato potraktowany. Być może, dokumenty omawiane liczą na pogłębiający i twórczy sposób ich czytania i interpretowania, ale byłoby na pewno wielkim pożytkiem dla zainteresowanych, gdyby te wartości celibatu, które można rozumieć jako swoiste paliwo rozwoju i urzeczywistniania doskonałości i świętości życia kapłańskiego, mogli odczytywać w bardziej bogatym naświetleniu. Daje się zauważyć, że doświadczenia duchowe Dalekiego Wschodu oraz ranga celibatu i czystości

seksualnej w teoriach i praktykach jogistycznych mogłyby pomóc i głębiej, i szerzej zrozumieć także celibat kapłański w jego funkcji paliwa i stymulatora duchowego życia kapłana oraz w realizacji ideału doskonałości i świętości życia kapłańskiego.

Na uznanie zasługuje także zachowanie w nauce omawianych dokumentów kościelnych właściwej Kościołowi Chrystusowemu równowagi i uniwersalizmu. Chodzi mianowicie o wyrażenie świadomości, że jakkolwiek celibat kapłański stanowi dla posłannictwa kapłańskiego i dla życia chrześcijańskiego niezwyklej rangi wartość, to jednak i kapłaństwo, i życie chrześcijańskie może istnieć i rozwijać się także na innych drogach życia.

CELIBACY AND THE PERFECTION OF PRIESTLY LIFE

Summary

The author is conscious of the great discussion about the priests' celibacy which took place in recent years, but he undertakes the task of scrutinizing the ecclesial documents, beginning with the Second Vatican Council, on the celibacy in the aspect of the connection between the celibacy and the perfection of priestly life.

The first part of the paper discusses the priest's spiritual life as the condition of a creative experience of priestly celibacy. Without the human, Christian and priestly maturity as well as without appealing to the adequate norms of ascetical life, the priestly celibacy would turn out to be impossible.

In the second part the author examines the problem of influence of the properly experienced celibacy on the development of perfection and holiness of priestly life. Pointing to the connection between the celibacy and Christian faith, hope, and especially love, as well as the supernatural character of the priestly celibacy, the author reveals that celibacy has the role of a stimulator and specific fuel for development of perfection and holiness of priestly life.